

dr hab. Małgorzata Walentynowicz
Akademia Muzyczna w Gdańsku

Gdańsk, 15.05.2019

Dziedzina: sztuki muzyczne
Dyscyplina artystyczna: instrumentalistyka

Akademia Muzyczna w Krakowie
Dziekan Wydziału Instrumentalnego
wpłynęło dnia ..2019..-05-20
nr mgr Małgorzata Krowicka

Recenzja pracy doktorskiej mgra Aleksandra Wnuka

*Performatywność perkusisty jako parametr współczesnego dzieła muzycznego.
Interpretacja i współkreacja w dziełach Rudersa, Aperghisa, Billone i Sarhana.*

Zlecenie podjęte na podstawie pisma Dziekana Akademii Muzycznej w Krakowie,
dra hab. Mariusza Sielskiego DII/2/2019/84 z dnia 1 kwietnia 2019 roku oraz Uchwały
Rady Wydziału Instrumentalnego z dnia 20 marca 2019 roku.

Podstawowe dane o Kandydacie

Aleksander Wnuk urodził się w 1987 roku w Rzeszowie, gdzie ukończył Szkołę Muzyczną I st. im. Fryderyka Chopina i II st. im. Karola Szymanowskiego. Jest absolwentem (dyplom z wyróżnieniem) Akademii Muzycznej w Gdańsku oraz absolwentem studiów magisterskich i podyplomowych Królewskiego Konserwatorium Muzycznego w Kopenhadze w klasie Gerta Mortensena. W latach 2015-2019 uczestnik studiów doktoranckich Akademii Muzycznej w Krakowie.

Aleksander Wnuk jest zwycięzcą Międzynarodowego Konkursu Perkusyjnego w Fermo (2007) oraz uczestnikiem Międzynarodowego Konkursu Muzycznego ARD w Monachium (2014).

Artysta zdobywał doświadczenie na kursach wykonawstwa muzyki współczesnej: IMPULS w Grazu i Letnich Kursach Muzyki Nowej w Darmstadt u prof. Christiana Diersteina, Jamesa Wooda, Håkona Stene'a.

Jako muzyk Global Voices of Percussion i GloboBeats współpracował z artystami różnych kultur muzycznych świata. Występował jako solista i kameralista na wielu festiwalach muzyki współczesnej m.in. Warszawska Jesień, Istanbul Art, Festiwalu Muzyki Współczesnej Pulsar, Kopenhaga, Contrasts, Musica Privata.

Jest członkiem zespołu Spółdzielnia Muzyczna i Wrocławskiego Tria Perkusyjnego.

Współpracuje z Orkiestrą Akademii Beethovenowskiej, Sinfonią Iuventus oraz Orkiestrą Filharmonii Podkarpackiej w Rzeszowie.

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

Praca doktorska mgra Aleksandra Wnuka pt. *Performatywność perkusisty jako parametr współczesnego dzieła muzycznego. Interpretacja i współkreacja w dziełach Rudersa, Aperghisa, Billone'a i Sarhana* składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym oraz jego opisu w formie wydruku, stanowiącego łącznie pracę pod wspomnianym tytułem.

CZEŚĆ OPISOWA

Praca podzielona jest na pięć rozdziałów

- I. Zagadnienia badań
- II. Studium przypadków
- III. Kierunek
- IV. Podsumowanie rozprawy
- V. Appendix

Praca jest ciekawym spojrzeniem na wykonawstwo muzyki instrumentalnej i rozważa aspekt wizualnej części wykonania utworu. Podejmuje temat gestu - wykorzystywania na scenie ciała w roli ważnego instrumentu - jako środka artystycznego wyrazu w muzyce programowej, wirtuozowskiej, teatrze muzycznym, ale też w utworach należących do nurtu tzw. Nowej Dyscypliny, która w szczególny sposób podkreśla obecność i zaangażowanie ciała na scenie.

W pierwszym rozdziale pracy autor próbuje uściślić terminologię używaną w pracy doktorskiej.

Z uwagi na temat dotyczący twórczości stosunkowo nowej i dopiero kształtującego się nazewnictwa w krytyce muzycznej jest to zadanie niezwykle trudne. Jak konkluduje na stronie 10.: „...Jako utwory performatywne chciałbym traktować te, które wykorzystują różne idee fizyczności w muzyce” oraz „...Performatywność to interdyscyplinarna wirtuozeria”.

W rozdziale drugim Aleksander Wnuk uzasadnia wybór literatury. Rozwija temat problematyki wykonawczej, analizuje utwory oraz dokładnie opisuje instrumentarium wybranych kompozycji. Podkreśla przy tym zmiany i korekty jakich dokonali kompozytorzy w stosunku do swoich założeń opisanych w manuskryptach. Autor pracy sam próbuje nazywać pewne zjawiska i wprowadza terminy takie jak „performatywność programowa” oraz „mikroperformatywność”.

W rozdziale trzecim pracy omówiony został bardzo dokładnie utwór Piotra Peszata *Jenny's Soul. Or Dirk's?* Jest to utwór wyjątkowy dla mgra Aleksandra Wnuka, gdyż jemu został dedykowany. I chociaż nie został wymieniony w podtytule pracy, jest równie obszernie opisany jak cztery nagrane utwory.

Rozdział opisuje kierunek rozwoju muzyki performatywnej aktualnie bardzo często wykorzystującej media - poprzez duplikację lub inne przetworzenie obrazu postaci wykonującej utwór, co jeszcze bardziej podkreśla aspekt performatywności. Jak pisze autor pracy na stronie 109 „...Okazało się, że weszliśmy na nowy grunt performatywności, takiej, która rozgrywa się w dwóch wymiarach - realnym i wirtualnym (...)”.

Autor w rozdziale drugim i trzecim często porusza zagadnienie współkreacji utworów, indywidualności każdego z wykonawców oraz ważną rolę predyspozycji muzyka do wykonywania utworów wykorzystujących elementy performatyki.

Rozdział czwarty jest krótkim zaproszeniem czytelnika do kontynuowania dyskusji na temat performatywności w sztuce.

W rozdziale piątym - *appendix* - załączona została partytura utworu Piotra Peszata, bibliografia i spis ilustracji.

Praca napisana jest z wielką dbałością o spójność i konsekwencję wypowiedzi, ale pojawiły się w niej liczne błędy interpunkcyjne. Błędna konstrukcja przypisów w przypadku pozycji książkowych (często bez podania strony), a w przypadku źródeł internetowych brak daty dostępu, uniemożliwiają pełną weryfikację tekstu źródłowego.

DZIEŁO ARTYSTYCZNE

Integralną częścią pracy doktorskiej mgr Aleksandra Wnuka stanowi nośnik elektroniczny z zarejestrowanymi utworami:

Georges Aperghis - *Graffitis*

Pierluigi Billone - *Mani.Gonxha*

François Sarhan - *Homework*

Poul Ruders - *Alarm*

Wybór repertuaru na pewno znakomicie pasuje do umiejętności Aleksandra Wnuka, który jest cenionym wykonawcą muzyki XX i XXI wieku i chętnie porusza się w tym obszarze stylistycznym.

Nagranie Doktoranta jest produkcją filmową wymienionych utworów - autor postprodukcji warstwy wideo to Jarosław Moździerz, natomiast realizację warstwy dźwiękowej nagrania opracował Daniel "Ziółek" Bigaj.

Pierwszy nagrany na nośniku utwór to *Graffittis* Georgesa Aperghisa. Utwór napisany jest na perkusistę jednocześnie grającego i deklamującego zgłoski, sylaby oraz fragmenty tekstu. Wszystkie elementy wokalne są precyzyjnie zanotowane przez kompozytora w partyturze i także opatrzone określonym rytmem. Wykonawca z wielką swobodą realizuje to zadanie aktorskie.

Świetnie posługuje się także tekstem niemieckim, mimo że kompozytor sugeruje użycie tekstu w rodzimym języku. Doktorant poradził sobie wspaniale z wyzwaniem tego utworu. Należy podkreślić, że utwór wykonuje z pamięci. Dramaturgia *Graffittis* jest budowana w sposób nie budzący zastrzeżeń.

Moim zdaniem akumulacja progresywna i akumulacja odwrotna, o której wspomina wykonawca w części opisowej byłaby lepiej odczuwalna w ujęciu kamery z jednego miejsca - w formie dokumentacji wykonania. Zmiana perspektywy obrazu jest bardzo ciekawym zabiegiem edycyjnym, jednak moim zdaniem cięcia obrazu nieznacznie zaburzają dramaturgię utworu.

Drugi z nagranych utworów to *Mani.Gonxha* autorstwa Pierluigi Billone. Nagranie oddaje szczegółowy zapis partytury. Zarówno pod względem rytmicznym jak i zmian barwy instrumentów Doktorant realizuje je w sposób perfekcyjny. Utwór *Mani.Gonxha* trwa 19 minut. Z uwagi na ograniczone instrumentarium - jedynie 2 misy tybetańskie, bardzo trudno jest utrzymać skupienie słuchacza, o czym Pan Wnuk wspomina w opisie dzieła artystycznego. Jednak precyzyjne wykonanie zapisu kompozytora, spokojna deklamacja oraz jednostajne powtórzenia bardzo dobrze oddają medytacyjny charakter utworu.

Moje jedyne zastrzeżenie budzi długość fermat zapisanych przez kompozytora w partyturze, czasem krótszych o kilka sekund na nagraniu w porównaniu z zamysłem kompozytora.

Kolejny utwór na płycie to *Homework* François Sahrana. Kompozytor jest zaliczany przez cytowaną w pracy pisemnej Jennifer Walshe do kierunku Nowej Dyscypliny. Oznacza to, że jego twórczość koncentruje się na aspekcie performatywności. Utwór *Homework* wykorzystuje jako instrument jedynie ciało wykonawcy. Pan Wnuk bardzo dokładnie realizuje opisane w partyturze gesty. Ruchy są symetryczne, powtórzenia idealne. W nagraniu utworu François Sahrana, podobnie jak u Aperghisa, ze względu na zmieniającą się perspektywę kamery często niewidoczna jest cała sylwetka wykonawcy. Nie jest to krytyka wykonania a przedstawienia utworu, na który składa się przez cały czas trwania cała sylwetka artysty. Podobnie jak w wielu innych utworach kompozytora tutaj także w punkcie kulminacyjnym tempo nie pozwala na absolutną kontrolę gestu. „...balansowanie na granicy ryzyka dodaje organiczności materii dźwiękowej lub wizualnej” jak słusznie pisze Doktorant na stronie 89 swojej pracy. Wykonanie jest wspaniałe, ale brakuje dojścia do szalonego tempa, które kompozytor zaznacza w partyturze, a które na nagraniu jest wolniejsze niż notuje autor, niemal utraty kontroli nad gestem.

Ostatnim z utworów to programowy utwór Poula Rudersa *ALARM! a thriller for percussion*. Utwór napisany jest dla Gerta Mortensena, u którego Doktorant odbywał studia. Słyszając doskonale przygotowanie kompozycji, precyzję wykonania nie budzącą absolutnie żadnych zastrzeżeń, także przekonującą grę na didgeridoo i oddanie programowego charakteru części opisanych dokładnymi oznaczeniami kompozytora.

Konkluzja

Niniejszym stwierdzam, że Doktorant zaprezentował oryginalne rozwiązanie problemu artystycznego, wykazał się szeroką znajomością problematyki poruszanej w pracy doktorskiej, a także umiejętnościami do prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej. W ten sposób spełniła wymagania art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14.03.2003 roku. Pracę doktorską Pana mgra Aleksandra Wnuka przyjmuję.

Małgorzata Halewytynowicz